

Dissertatio inauguralis medica de transpiratione insensibili / [Johann Jodokus Kück].

Contributors

Kück, Johann Jodokus.
Kniphof, Johann Hieronymus, 1704-1763.
Universität Erfurt.

Publication/Creation

Erfordiaae : Typis Jo. Christoph. Heringii, [1748]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/xs4xyq9f>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

DE
TRANSPIRATIONE
INSENSIBILI,

QVAM
AVSPICE DEO PROPITIO,
ET

GRATIOSI ORDINIS MEDICI CONSENSV
IN ALMA ET PERANTIQA HIERANA,
SVB PRAESIDIO

DN. D. JOH. HIER. KNIPHOFII,

ANAT. CHIRVRG. ET BOTAN. PROFESS. PVBL.
FAC. MED. ASSESS. ORD.
ACAD. CAESAR. NAT. CVRIOS. COLL.

PRO GRADV DOCTORIS
AC PRIVILEGIIS IN ARTE MEDICA MORE
MAIORVM LEGITIME IMPETRANDIS,

PVBLICE DEFENDET
AVCTOR

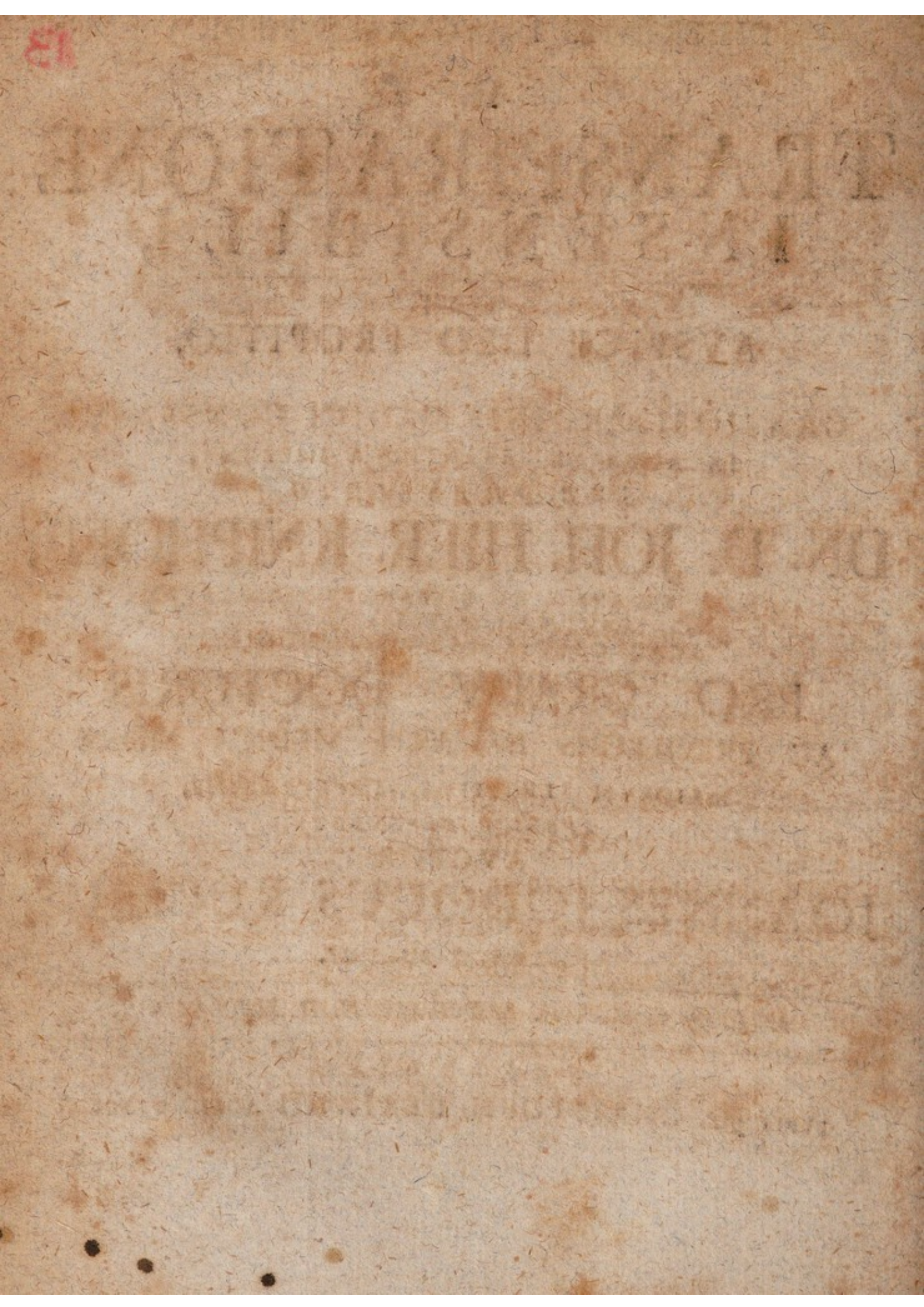
JOANNES JODOCUS KÜCKIUS,
BIBERACO-SUEVUS.

H. L. Q. C. A. S. R. M DCC XLVIII. D. XIV. OCTOBR.

ERFORDIAE

TYPIS JO. CHRISTOPH. HERINGII ACAD. TYPOGR.

13

PROOEMIUM.

ad sanitatem conservandam, morbosque avertendos, quid, B. L. transpiratio faciat, in arte medica extra omnem dubitationis aleam positum est dogma. Hac enim subtilissimi & facile noxam inferentes quotidie corpore nostro proscribuntur humores. In superandis morbis quantæ utilitatis sit hæc excretio, res pariter est notissima; adeo, ut morbi maligni, imo pestilens miasma per illam eliminari ac superari possint. Quamvis vero id sua radiet luce; attamen, nescio quo fato, fit, ut vulgus

ejusque confimiles huius primariae excretionis parvam, imo sæpe nullam habeant rationem. Alvus quando officium suum non recte facit, ultro segnitiam eius apud medicos accusant, & sic de reliquis excretionibus; verum de transpiratione verbum fit nullum. Et quotus quisque est, quem lateat, suppressam transpirationem plebejos inter homines sæpe numero magnas edere strages. Alii, qui vitæ sedentariæ adscripti sunt, ex ejus neglectu frequenter, valde ac diu morbis laborant. Quid? quod inter medicos inveniuntur nonnulli, qui vel in praxi clinica exercenda, vel in casibus consignandis, non satis ad illam attendunt; eo ipso autem incuriæ suæ damno afficiuntur. Quæ cum ita sint, ratione non destitutus videor, qui in exhibendo specimine inaugurali, hanc materiam mihi sumserim pertractandam. Faxit Deus, ut in magni sui nominis gloriam, proximi, meamque utilitatem hic labor atque cuncta conamina mea cedant. Tibi vero, B. L. quævis fausta apprecor, & me meosque labores favori tuo commendo.

TOTIVS TRACTATIONIS SYNOPSIS.

Definitio §. I. exhibetur. Differentia §. II. enumeratur. Existentiam ejus §. III. docet. Materiam perspirabilem §. IV. prodit. §. V. quantitatem & VI. ejusdem locum ostendentibus. Vasa insensibilis perspirationis §. VII. & modum, quo conficiatur §. VIII. declarant. Cause hanc excretionem promoventes §. IX.-XI. in medium afferuntur. §. XII. Usus indicatur. §§. XIII. XIII. Causas istam turbantes sistunt. §. XV. de vitiata transpirationis signis agit. §§. XVI. & XVII. exturbata transpiratione orientes morbos enarrant. §§. XVIII. XIX. necessariam therapiam docent, & denique §. XX. citatis quibusdam scriptis, tractationem claudit.

§. I.

Insensibilis transpiratio est seri halituosi per poros corporis in sensus non incurrens excretio. *Definitio*

Schol. Medicis etiam sanctoriana hæc dicitur perspiratio; quoniam Sanctorius indefesso labore integros triginta annos in hanc excretionem inquisivit, & experimenta sua parvo quidem, sed utilissimo de hac perspiratione tractatu sub med. staticæ titulo, cum orbe literato communicavit.

§. II.

Cum diapnoë seu vapor auctior transpirationis gradus sit, qua corporis humida redditur periphæria; & diaphoresis seu sudatio adeo augeat perspirationem, ut se- rum per poros prorumpens in guttas concreseat, utraque igitur sensibilis sit; ne quis has cum illa confundat, nemo non habet. *Differentia a diapnoë & diaphoresi.*

§. III.

Demonstratio existentiæ ejus.

Licet perspiratio sanctoriana oculis aperte percipi non possit, tamen nares notabiliter ferit, imprimis si atmosphæræ laboriosorum hominum appropinquamus. Metalla & vitra ab attactu nostro, quasi nebula obscurantur. Si brachium, phialæ chemicæ inserimus, vapor exhalans ad latera vitri in guttas colligitur. Tempore hyemali a gelu condensata sæpe visibilis redditur animalium perspiratio. Demonstrationis loco etiam esse possunt SANCTORII, KEILII in *tentamine physiologia*, aliorumque de re medica meritissimorum virorum experimenta. Quid primus observaverit, nunc modo in medium adducam: inibat pondus proprii corporis CXX. librarum, altero die eadem hora erat denuo CXX. librarum, cibus & potus libras VIII. appendebant, quorum uncia IV. per alvum egerebantur, XVI. in matulam descendebant & XXXX. ad minimum per transpirationem in auras avolabant. Ex quo & consimilibus experimentis facile rationem inire possumus, perspirationem insensibilem inter non-entia non referendam, sed palmariam animalium esse excretionem.

Schol. Cel. HALLERVS in commentat. ad §. CCCCXXVI. Instit. BOERHAAV. jucundam de hac re consignavit observationem, dicens: In India perpetuus calor est, neque unquam exhalatio sub oculos venit: & si aliquando Indi, superata Aequatoris linea, in frigidiorum Zonam pervenerint, mirantur, se, quasi intus ignem alerent, fumivomos factos esse.

§. IV.

§. IV.

Materia, quæ per transpirationem hanc evacua-
tur, est serum subtile, aquosum, halituosum, particulis *De materia*
salinis sulphureisque imprægnatum, quod experimen- *perspiratio-*
ta §. III. allata nos docent. Serum hoc halituosum u- *nis invis-*
tiles pariter atque inutiles humores in corpore nostro *bilis.*
comitatur, in itinere vero sensim illos deferens, qua-
qua versum aufugiendo, exhalat. Interdum ejus odor
de assumtis testatur, sic e. g. allii, ceparum, potulento-
rum odorem spargit. Non autem perspirationis a cibis
potuque materia immediate sumitur omnis; vero po-
tius simile est, partem longe majorem liquidi perspira-
bilis humanam fuisse ex coctissimis atque defæcatissi-
mis humoribus natam: hinc canes odore dominos ex
paucissima materia exhalante distinguunt.

§. V.

Perpetua quia hæc est excretio, magna per illam *Quantitas*
seri inutilis portio evacuatur. SANCTOR. *in Med. Stat. s. 1. transpira-*
aph. 6. inquit: si cibus & potus unius diei sit VIII. libra- tionis hujus.
rum ponderis, perspiratio insensibilis ascendere solet ad
quinque libras. Interim tamen simul observandum,
hoc ad frigidas regiones non promiscue posse applica-
ri. Ratione quantitatis hujus excretionis sequentia ad-
huc notatu sunt digna: primo multa perspiratio soli-
toque major sensibilis evacuatio non possunt simul sta-
re; quo magis enim sensibiliter quis evacuat, eo minus
perspirat. Dein plus intra nycthemerum levi motu
transpiratur, quam si ad sudorem usque motu usus fue-
ris. Nam post sudorem, quiete interveniente, minus
perspirabitur ob subsequens frigus; perspiratione vero
manet

manet corpus in atmosphæra calente, atque perspirare perget. Tertio, statim à pastu, & diu post eundem, perspiratio est minima: nam illo tempore chylus adhuc turbidus, nondum attenuatus, totam naturæ vim in se ipsum convertit, isto etiam tempore vasa majora turgent & minora comprimunt. Motus enim particularum ignearum dirigitur versus eum locum, ubi minor caloris gradus deprehenditur, qui casus eo tempore, quo in ventriculo cibus ac potus concoctionem subit, habet locum. Si vero calor magis versus interiora tendit, sequitur, ut peripheria corporis minorem ejus accipiat gradum, vasa exteriora magis contrahantur, interioribus dilatatis, sanguis autem ob minorem resistantiam versus interiora vergat: Quo fit, ut propter talem peripheriæ stricturam transpiratio impediatur. Sanctorii experimenta ostendunt, tribus a pastu horis vix ultra xij. uncias perspirari, cum intra v. vel vj. horas, quæ has proxime sequuntur, corpus duas libras ponderis sui perdat; tunc enim chylus subactus est, hora vero duodecima in serum conversus, quod vel ipsum exhalare potest, vel liquidorum exhalantium locum occupare. Perspiratione diu jam continuata, ejus materia, adeoque illa ipsa imminuitur. Postea notamus, transpiratione hyemali æstivam longe esse majorem, & diurnam nocturnæ sesqui alteram. Porro calore, motu atque exercitio uncias ij-iiij. unius horæ spatio expelli, dum tempore quietis unica semissis vix abeat. Ad hæc maximam hanc esse excretionem, alias fæces superantem. Denique in salubri

bri corporis statu omnium egestorum summam omnium ingestorum summæ esse æqualem.

Schol. Corpore rigidiore quæ^a prædita sunt animalia e. g. Rhinoceros, elephas &c. exigua gaudent perspiratione, sed uberrimas sensibiles habent per alvum ac urinam evacuationes.

§. VI.

Seri hujus exhalatio fit tota epidermide externa, *Locus perspirationis.* tum & cuticula oris, faucium, narium, laryngis, œsophagi, pulmonum, ventriculi, intestinorum canalis, vesicæ, uteri: adeoque non solum tota corporis superficies perspirat, nisi aliqua major cicatrix, post consumptam adiposam membranam, sit impedimento, verum etiam in omni corporis cavitate, visceribus & vesiculis seminalibus perspiratio habet locum.

§. VII.

Organa perspirationis hujus quod attinet, glandulas *Vasa transpirationi insensibili inservientia.* subcutaneas miliares multi cum STEMENONE & MALPIGHIO statuere non dubitaverunt; quoniam canon ille: ubi secretio, ibi glandula, plurimorum animum tenebat. Has glandulas autem recentiores in dubium vocant, quoniam cute a subiecta pinguedine rite separata, nullæ glandulæ in conspectum prodirent. Corpuscula quoque sphæroidea variis in locis conspicienda e. g. in palpebris, naso, auribus, sub axillis, in cute pudendorum &c. non tam pro veris glandulis, quam pro ductulis excretoriis habere volunt. Poros per univ-

talem structuram habentibus, ut resolutis humorum particulis liberum transitum concedere possint. De his vasculis exhalantibus LEEUWENHOECKIUS refert: centum & viginti quinque millia in vulgaris grani fabuli spatio sub squamulis epidermidis oblique hiare. De organis his excretoriis verba Cel. HALLERI, volum. III. prælect. acad. BOERHAAV. §. CCCCXXIV. pag. 564. occurrentia, audire, operæ pretium est: nihil interest, inquit, num glandulas miliares appelles, secutus Malpighium, num, folliculorum nomine aptius uti posse, existimes. In ipsis certe partibus corporis humani, Ruyschiana manu præparatis, horum folliculorum naturam rectius didicit Boerhaave; distinxit arteriolas & venulas, quæ membranam cryptæ adeunt & cavitatem, nec non emissarium, hac cavea quidem longe angustius, quod tamen vel ex ipsa humoris excretionem necessario demonstratur. RVYSCHIUS hæc emissaria pro extremis vasis sudoriferis habet. Interim tamen, eodem teste Cel. HALLERO, fatetur Boerhaave, majorem sudoris partem per vasa excerni in rectum producta, minorem vero in folliculis parari. Dantur insuper vascula exhalantia, de quibus supra jam Leeuwenhœckium citavimus, sub squamulis epidermidis. Sunt vero hæc squamulæ fines inflexi atque recurvi extremorum vasorum excretoriorum, ex quibus continue humor subtilissimus ex omni corporis puncto exhalat. Hæc igitur vascula sunt propria perspirationis sanctorianæ instrumenta. *vid. infra §. XIV. n. IV.*

Schol. I. Præter vascula exhalantia in corpore nostro quoque inhalantia reperiuntur, de quorum autem usu

usu nunc differendi non est locus, sufficiat illorum hac occasione mentionem fecisse. Conf. BOERHAAVE *instit. med. §. CCCCXXI.*

Schol. II. Per vesiculas pulmonales feri pars fatis notabilis exhalare solet. SANCTOR. *med. stat. sect. I. apbor. 5.* testatur, humiditatem serosam, inter respirandum per fauces & os exhalantem, uno die semilibram pondere æquare; quod ex guttis speculo ori admoto adhærentibus collegit.

§. VIII.

Ad secretionem hanc faciunt:

I. Vasorum secernentium legitima capacitas atque densitas: constat enim ex principiis physicis, unum idemque fluidum corporibus solidis, specificè gravioribus, diversæ densitatis, diversa adhærere vi; ita quidem, ut quo magis gravitas fluidi specificè levioris accedat ad gravitatem specificam solidi, eo major sit adhæsiō. Quoniam autem fluidum hoc secernendum subtilissimum est, vasa tenerrima atque perangusta ad hanc secretionem requiruntur; ut crassioribus humoribus aditus præcludatur.

Ratio, quæ conficiatur perspiratio.

II. Humorū debita resolutio, quæ fit tam per motum progressivum, quam intestinum: nam nisi sint fatis subtiles ac proportionati, vasculis exhalantibus adhærere, eaque pertransire non possunt.

III. Materiæ perspirabilis ad latera vasculorum exhalantium adhæsiō: humore enim in vasa minima delato, omnes propemodum particulæ fluidi

vasorum parietes contingunt; unde specificè leviores itemque æquales adhærent, specificè graviores minus. Major tamen est adhæsiō specificè æqualium quam leviorum, quæ tamen, si sunt exiguæ, itidem adhærent, & ex adhæsiōne in vasa fecernentia penetrant, quia vero specificè æqualium major est adhæsiō, specificè leviores non statim intrare possunt, sed magna eorum pars, propter motum humorum progressivum, prætervehitur.

III. A tergo urgens impulsus: adhæsiō enim quemadmodum introitum fluidi in vasa capillaria producendo par est, sic etiam ejusdem motum in istis vasis retardat, nisi adhæsiōne major causa impellens: in cordis itaque atque arteriarum impetu causa motus progressivi, ad excretionem nostram necessarii, est quærenda.

V. Partes vicinæ commotæ, quæ etiam non parum motum fluidi fecernendi promovent.

VI. Figura vasorum cylindrica, cum angulo, quem vasa fecernentia, cum eo, ex quo fit secretio, includunt; hæc enim etiam in secretionē consideranda esse, ex principiis physicis patet.

§. IX.

*Causæ ad
hanc excre-
tionem fa-
cientes, re-
spectu ipsius
corporis no-
stri.*

Ratione corporis nostri in causarum numerum veniunt omnia illa, quæ de modo, quo peragitur, §. præcedente, dicta sunt: viscera enim nostra, vasa & fibræ sanguinis circulationi & perspirationis negotio interviunt. Hinc subjecta robusta & visceribus integris gaudentia, bene perspirare solent. Juvenum humores, pori atque viscera etiam ad hoc negotium subeundum

aptiora

aptiora sunt quam senum. Eandem ob rationem temperamentorum quoque hic habenda est ratio, inter quæ sanguineum optime transpirationis officio fungitur.

§. X.

Ex rebus non-naturalibus huc referimus

I. Gratos animi affectus, e. g. moderatam lætitiā.

II. Aërem siccum, gravem, moderate calidum. Ergo hic simul ad regionem, in qua quis degit, respectum habemus. In frigido-siccō aëre, accedente motu fortiori, tantum bene perspiramus.

III. Motum corporis moderatum ad primum levissimi sudoris initium. e. g. per deambulationem, ventionem in equo, rheda &c.

IV. Potum spirituosum, diætā aromaticā, vitum solidum, levem, fermentatum, non pinguem. Sic v. c. gallinarum, palumbum, veruecum & alia caro macra, affata magis quam elixa, panis solidus, biscoctus, additis in primis suo loco cepis, alio, aliisque hujusmodi condimentis, cito digeruntur atque perspirationem adjuvant.

V. Somnum VII. vel VIII. horarum, bene tecto corpore. De hoc Cel. HALLERVS ad §. CCCCXXXIII. instit. BOERHAAVII sequentia lectu digna profert: Per somnum & motum moderatum humor æquabiliter in arterias & venas distribuitur, cum in vigilia perpetuo inæqualis sit, & vel in arterias magis congeratur, quando corpus motu exercetur; vel in venas, quando idem quiescit: sic modicus motus inter quietem & violentum exercitium vere medius est. Somno a-

Cause ex rebus non naturalibus desumta.

Etiones animales languent, vitales & naturales roborantur; perfectior est liquidorum circulatio, & vires vitæ ad humores recens advenas melius applicantur, citius attenuantur iidem, & omnia vasa sunt quam liberrima.

Schol. De aëre frigido in §. diximus, & illum accedente motu fortiori, perspirationem promovere, id quod per experientiam satis liquet. Vulgo enim notissimum est, eundo corpus nostrum in calore & transpiratione posse conservari, cœlo etiam admodum frigido. Idem testantur, qui super glaciem calceis chalybeis vehuntur: hi enim tribus horis magis perspirant, quam in calido aëre sex horis transpiratione amittitur: aëre enim frigido vasa constringente, fluidissimum tantummodo exit, solidis præterea in fluida nimium agentibus, humores attenuati contra vasa apprimuntur, & per poros urgentur; quo fit, ut brevi tempore, continua pressione multis humoribus amissis, animi deliquium cum morte sæpe sequatur. Refocillationis loco spiritum vini, sed non auspicato, his præbere solent, utpote spirituosum & cito exhalantem; cum talibus difficilis concoctionis alimenta potius conducerent, tanquam solidorum nisum in fluida retardantia, & naturæ vim in se convertentia. Quam rem Cell. HALLERVS l. c. fusius docet.

§. XI.

*De reliquis
causis huc
spectantibus.*

Præter causas §§. proxime antecedentibus allatas, etiam aliæ adhuc considerationem merentur, quæ sub
istis

istis aliquo modo continentur. Quo referuntur sequentes:

- I. Vitæ genus, quod aliis magis mobile est, aliis vero magis quietum; quorum prius ad transpirationis negotium est præferendum.
- II. Calor tam respectu aëris, de quo supra, quam artificialis.
- III. Vestes, quibus bene obtegitur corpus.
- IV. Modica venus.
- V. Frictiones lenes, diuque continuatæ, quæ transpirationi expedie ndæ admodum conducunt. GALENVS tanti eas fecit, ut integrum de frictione scripserit librum.
- VI. Balnea ex aqua tepida conficienda, quorum beneficio unius horæ perspiratio ad sesqui libram ascendit, nec subsequentiū horarum transpiratio a præcedente inhibetur.

§. XII.

Legitimus hujus excretionis status perfectissimam sanitatem præsentem esse, demonstrat: illa enim magis nos sublevat, quam omnes sensibiles simul unitæ. Usus insensibilis perspirationis. Usus quoque habet ad flexibilitatem, mollitionem, refectionem perditæ, maxime quidem, ut papillæ nerveæ humidæ, vivæ, ab objectis affici, aptæ sint. conf. BOERHAAVII instit. med. §. CCCCXXXII. Illa particulæ subtilissimæ, sanitati nostræ ad modum infestæ, ex corpore eliminantur. Eadem in morbis acutis, malignis maximæ est utilitatis; qui enim in illis curandis justo tempore & sine sanguinis commotione perspirationem insensibilem promovere potest, verum iis medendi habet

bet artificium. Etiam in morbis chronicis sanandis egregius ejus est usus. Cel. HALLERVS ad §. CCCCXXXIII. instit. BOERHAAV. de hoc illustri quondam medico testatur, eum in morbis chronicis omni alio auxilio facilius, quam perspiratione, frictionibus efficienda, carere voluisse. Verbo igitur ejus usum dicam: ad secundam valetudinem conservandam, & morbos averruncandos nihil tantum, quam hæc excretio facit.

§. XIII.

Causæ perspirationem insensibilem impediētes.

Causis perspirationem hanc promoventibus pertractatis, nunc ad illas deveniendum est, quæ eandem sufflaminare solent. In duas vero causæ hæc abeunt classes, istarum scilicet, quibus in defectu, & earum, quibus in excessu hæc excretio peccat. In priorum censum veniunt

- I. Animi affectus ingrati atque 'nimii, v. c. terror, quo peripheria constricta, humores versus interiora pelluntur, facies pallet, & præcordia angustiam atque oppletionem patiuntur; qua de causa in ejusmodi casu æqualis humorum distributio & promovenda transpiratio indicatur.
- II. Vita sedentaria, qua dyscrasia humorum lenta, mucida, spissa introducitur; illi perspirationi minus apti redduntur, & sic stagnationibus ac obstructionibus ansa præbetur.
- III. Ad crebriores sanguinis ebullitiones dispositio ac consuetudo, qua æqualis humorum distributio & ad secretiones proportionatus eorum motus impeditur.
- IV. Aër humido-frigidus, qui non solum peripheriam

riam nimis relaxat, sed etiam humiditatibus recipiendis abstergendisque minus est idoneus.

V. Ipsum frigus, absente corporis motu; eo enim constringitur periphæria.

VI. Somnus corpore nudo carptus, qui transpirationem supprimendo morbos inducit maximos, e. g. dysenteriam &c.

VII. Suppressi sudores in genere, qualis v. g. rusticis tempore messis, postquam in labore desudaverunt, vespera sub frigida, rejectis vestimentis, contingit; nec non tenellis infantibus, si ab improvidis matribus vel nutricibus, sudore madidi, e lectu sumuntur, & liberi aëris injuriis exponuntur.

VIII. Inordinata victus, ratione quantitatis ac qualitatis, ratio: respectu prioris nimia voracitate vel abstinentia peccare possumus; ut ingestis non respondeant egesta. Ratione qualitatis, potulenta nimis saturata, carnes pingues, lardum & pinguia in genere transpirationis negotio obsunt, hæc enim minima vascula obstruunt, & extus admota, eandem ob causam, inflammationem producunt. Sic observatum est, carnem suillam & boletos triente minuere perspirationem. De ostrearum esu quoque constat, illo huic excretioni notabile damnum inferri.

IX. Omnes reliquæ excretiones magis auctæ eam minuere solent: sic purgationes per alvum una libra fæcum fluidarum ejecta, duas retinent, quæ perspirassent; quare alvus ducenda non est, nisi

C

malum

malum in primis viis hæreat, vel humorum motus sit minuendus.

X. Etiam vomitus perspirationem divertit.

§. XIV.

In excessu, peccans peripherica excretio, seu perspiratio insensibilis in diapnoën imo sudorem mutata etiam vitiosa est, & legitimæ transpirationis atque independentis sanitatis turbationem post se trahit, quod infra uberius ostendam, nunc vero causas huc pertinentes enarrabo. Sunt vero

*Ulterior
causarum
perspirationi
infestarum
enumeratio.*

I. Calor magnus sive atmosphæricus sive artificialis, quo sudor & inde ortum trahentia consuetaria provocantur.

II. Aromatum usus uberior, quo ad sudores dispositioni sternitur via.

III. Motus corporis justo major, cujus ope etiam sudor cietur, & subsequente quiete atque refrigeratione, perspirationi insensibili ponitur obex.

IV. Ergo ipse sudor: nam hoc aucto, ampliatisque ejus vasis, necessario perspiratio minuitur, ejusque vascula comprimuntur, quæ vasis sudantibus vicina atque teneriora esse videntur. conf. BOERHAAVE l. c. §. CCCCXXXIII. Quibus addi potest, sudore crassa expelli, quæ, interata circulatione attenuata, novam perspirationis materiam suppeditare potuissent. Idcirco illustris quondam BOERHAAVE l. c. §. CCCCXXV. recte inquit: sudorem in corpore sano vix adesse, nisi peccato sex rerum non naturalium.

V. De carniū juribus experientia quoque ostendit, illa per sudores abire esse solita.

VI. Sanguis solito magis dissolutus in quibusdam morbis, e. g. in sudore Anglicano, phthisi &c. pulmonibus in hoc morbo læsis, alias sanguinem tenuem in solidos globulos cogentibus, aquosam chylus retinet indolem, & totus liquidus undique diffluit. De qua re Cell. HALLERVS ad §. CCCCXXXIII. instit. med. BOERHAAV. hæc habet: in phthisi remedium pulmonum vicarium est equitatio, ea enim opponit corpus aëris motui, unde idem in vasa pulmonum effectus sequitur, qui fieret, si aër redderetur gravior; idem enim est pulmoni, siue quadruplo ponderosior sit aër, siue quadruplo celerius moveatur, tum vis succutiens innumerabilibus vicibus humores contra vasorum parietes urget; & hoc unicum Sydenhamii arcanum fuit.

§. XV.

Perspirationem insensibilem sufflaminatam esse, *Designis vitiata insensibilis perspirationis.* omnium membrorum lassitudo, capitis dolor, pectoris angustia, actionum animalium languor ac reliquarum actionum in corpore turbatio, nec non alia signa, aliis morbis communia, docent. Periphericam autem excretionem in excessu peccare, sudor diuturnus, nimium corpus debilitans atque in sensus satis incurrens manifestat: Ergo non est cur his diutius immoremur.

§. XVI.

Quanto majora sanitatis emolumenta ex transpiratione legitime succedente haurimus, tanto majora *De turbatione transpirationis insensibilis.* damna

*sibilis esse-
Etibus.*

damna ejus infert suppressio, quorum considerationem pertractandorum nunc postulat ordo. In genere autem monemus, vix ullo tempore prohibitam transpirationem magis esse extimescendam quam vernali atque autumnali. Suppressa vero hæc perspiratio corpus ad gravissimos morbos præparare, eorumque nuntius esse solet. Testes hujus rei sunt

I. Febres, ab intercepta transpiratione originem ducentes. v. c.

a) Synocha, perspiratione enim quacunque ex causa cohibita, sanguis cum impetu versus interiora vergit, ibique congestus ac stagnans nervosas & fibrosas moleste afficit partes. conf. HOFFMANNI *Med. Syst. T. II. §. V. pag. 105.*

b) Cholericæ febres, epidemice interdum grassantes; quando enim succi sulphureis particulis scatent, & earum per poros exhalatio intercipitur, intus manentes, intestinum motum fuscitando, febrem accendunt. *vid. l. c. §. VIII. p. 112.*

c) Continuæ.

d) Tertianæ duplicatæ.

e) Febres exanthematicæ, quæ plerumque vernali tempore incidunt. conf. Cel. JUNCKERI *consp. theor. pract. Tab. 97. n. IV. p. 3.*

II. Dysenteria, quæ illos inprimis aggreditur, qui per diem vehementius calefacti, & sudore diffuentes, auram frigidam corpori minus tecto admittunt.

III. Diar-

- III. Diarrhœæ biliosæ. vid. HOFFMANNVM *l. c.*
 IV. Motu febrili imo convulsionibus infantes quoque corripiti solent, quando sudores in illis improvide repelluntur.
 V. Rheumatismi in cervice, humero, scapulis, ster-
 no, thorace, dorso.
 VI. Inflammationes. conf. Cel. JUNCKERVM *l. c.*
 VII. Asthmata, a materia acri, subtili, caustica, ner-
 vosi præcordiorum partibus incumbente, ortum
 sumentia.
 VIII. Tussis, quæ, ingruente frigore, multa subjecta
 divexare solet.
 IX. Coryza & gravedo.
 X. Arthritici dolores. vid. Cel. HOFFM. *med. syst. T.*
II. §. V. pag. 317. qui, teste experientia, subjecta
 etiam juniora, sanguinea, improvide admissio fri-
 gore, corripere soliti sunt.
 XI. Hinc quoque Podagra, teste eodem HOFFM. *l. c.*
§. XXIII. pag. 344.
 XII. Varii morbi exanthematici, vel affectus cutanei,
 pro ætatis ac subjectorum diversitate. e. g. scabies,
 crusta lactea &c.
 XIII. Denique cachexia, in quo malo corpori nostro
 ingenerando magnam habet vim prava aëris, ma-
 xime frigido-humidi intemperies, corporis peri-
 pheriam constringendo aut relaxando insensibilis
 perspirationis negotium turbans.

§. XVII.

De nocivis suppressæ transpirationis effectibus sa-
 tis dictum sit, nunc etiam nimis auctæ consecutaria di-
 spiciamus.

*Uterior
 turbat e
 transpirati-
 onis effectu.*

*um conside-
ratio.*

spiciamus. Quando peripherica transpiratio in sudorem degenerat, pro phaenomeno praeternaturali omnino est habendum; interim si modo molestus, non vero debilitans est sudor, potest ferri: ubi vero nimis & diuturnus & valde debilitans est; tunc non periculo vacat: utiles enim quoque excernuntur humores, atque vires consumuntur. Sice.g. in hecticis ultimis diebus prorumpentes nimii sudores statum conclamatum designant. Etiam in moribundis omnes valvulae vasorum sudoriferorum & omnes cutanei sphaencteruli resolvuntur, & exuberando effluunt humores.

§. XVIII.

*Transpira-
tionis insen-
sibilis impe-
ditae thera-
pia.*

Primo fugiendae sunt omnes causae excretionem hanc periphericam impediens v. c. animi affectus ingrati, vita sedentaria, crebrior sanguinis ebullitio, aer humido-frigidus, frigus sine motu, somnus non bene tecto corpore, suppressi sudores, inordinata victus ratio, nimium reliquarum excretionum augmentum &c. de quibus §. XIII. uberius actum est. Dein iis rebus diligenter studendum, quae causam bene succedentis transpirationis insensibilis in se continent, e. c. gratis animi affectibus, aeris sicci & moderate calidi admissio- ni, congruae dietae usui, somni & motus legitimi, balneorum, frictionum, temperati caloris &c. fruitioni; quae omnia §§. X. XI. docent. Tertio in morbis ubi perspiratio impedita est, e. g. in sudoribus suppressis, anxietatibus, imo commotionibus febrilibus, illa bene promovetur.

a) Quieta corporis continentia;

b) Ufu

- b) Ufu Effent. Alexiphar. temper in refracta doſi e. g. gutt. xx. ter vel quater de die exhibendæ.
- c) Pulvere ex nitro. abſorb. quodam & antim. diaph. parato.
- d) Potu calido ex Thée Caffée, vel infuſo herb. ſcordii &c. præparato; tali potu diligenter propinato, mirum, quantum in ejuſmodi morbis præſtari poteſt.
- e) Venefectione tempeſtiva in morbis acutis tranſpiratio invitari, & morbi atrocitas averti poteſt.
- f) Effentia Caſcarillæ, quæ ſe in tranſpirationis negotio egregie gerit.
- g) Veſicis aqua calida repletis, & in coſtarum & hypochondrii regione in utroque latere applicatis.
- h) Balneis, quæ in chronicis malis egregios edunt effectus.

Porro obſervamus, iis qui difficulter admodum perſpirant, radicem ari, tamquam incidens quid, cum vino vel aceto, ceu temperante, exhibitam, conducere. Denique notamus infantibus tranſpirationis ſuppreſſionem perpeſſis moderato calore externo, interne abſorbentibus fixis, ſuccurrendum eſſe, exhibita nutriçii inſuper Eff. Alexipharca. conf. Cel. JUNCKERI *Conſp. theoret. pract. Tab. 97.*

Schol. Remedia calida M. S. commoventia e. g. olea deſtillata, ſive volatilia, ſive empyreumatica, Effentia calidæ, hic exulare debent. Sic etiam regimen nimis calidum nocet.

§. XIX.

*Excretionis
periphericæ
in excessu
peccantis
therapia.*

Quemadmodum in transpirationis suppressione causæ illam proferentes vitandæ erant, sic nostrum quoque est, causas sudorem nimium excitantes arcere e. g. calorem magnum, aromatum uberiolem usum, nimium motum, sanguinis solito majorem dissolutionem &c. Tunc autem officio nostro satisfecimus, si iis rebus operam damus, quibus insensibilis transpiratio optime promovetur conf. §§. X. XI. Quando vero sudores adsunt, tunc, si tolerabiliter procedunt, nec debilitant, sunt ferendi, sub tranquillæ corporis continentia & sufficientis potus diluti usu. Sudoribus nocturnis, literatis, plethoricis, spongiosis, sanguineis subjectis contingentibus, optime medemur, quando de die debitum corpori motum dantes, bene perspiramus. Quando autem sudores nimium defatigant, temperantia nitrosa per diem & gemmata cum leni anodyno versus somnum propinentur. conf. Cel. JUNCKERI *Conf. theor. pract. l. c. n. V. 2.*

Schol. Adstringentia ad suppressendos nimios sudores carne & angue pejus fugienda sunt, quia certam corpori affricant labem. Hoc non solum valet de sudore totius corporis, verum etiam de particulari e. g. manuum, pedum &c. Notum mihi est cujusdam juvenis exemplum, qui ex retropulso pedum sudore, mali moris ulcera circa genua nactus est.

§. XX.

Hæc fuerunt, quæ, speciminis inauguralis loco, de hac perutili materia in medium proferre, visum est. Plura de transpiratione insensibili experimenta lecturus, Sanctorii medicinam staticam, Keilii tentamen physiologiæ, aliosque auctores evolvat. Nos vero Deo pro concessis ad studia nostra viribus gratias agentes, huic labori imponimus colophonem.

T A N T V M.